

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ ГЪРБАВИЯТ

Превод от английски: А. Атанасов, 1992

chitanka.info

Веднъж през лятото, няколко месеца след сватбата си, аз седях в своя кабинет и дремех над някакъв роман, допушвайки последната лула. Дневната ми работа бе свършена. Жена ми бе отишла в спалнята, прислугата заключваше вратите за през нощта, очевидно готвейки се също да се оттегли. Аз станах от мястото си и едва бях започнал да изтърсвам пепелта от лулата, когато изведнъж в преддверието се раздаде рязък звън.

Погледнах часовника — беше дванадесет без четвърт. Никой от гостите ми не можеше да дойде в такъв късен час. „Навярно е за някой болен — помислих аз, — пак няма да се спи цяла нощ.“

Като сбърчих недоволно лице, слязох долу в преддверието и отворих вратата. За мое учудване, вместо болен, на стълбите стоеше Шерлок Холмс.

— Здравейте, Уотсън — рече той. — Надявам се, че ще ми простите за това късно посещение?

— Влизайте, моля ви се, приятелю.

— Вие сте така изненадан и не е чудно — навярно сте се канели вече да си лягате! Хм! Виждам, не изоставяте ергенските привички и продължавате да пушите същия тютюн! Както винаги, издава ви пепелта по палтото. Като ви погледне човек, Уотсън, изведнъж може да се каже, че сте свикнали с униформата, никога няма да станете истински цивилен, докато не се откажете от навика да носите носна кърпа в ръкава на палтото. Ще ме приютите ли тази нощ?

— С удоволствие.

— Помните ли, вие говорехте някога, че за един човек у вас винаги ще се намери място на закачалката. Виждам, че няма чужди дрехи.

— Заповядайте, много ще ми бъде драго, ако останете да ношувате при мен.

— Благодаря. Очевидно сте имали работа с английски работници. Освен вреда, те нищо друго не донасят. Нали? Какво, вашият водопровод се е развалил?

— Не, газта — отвърнах аз учудено.

— Виждам следи от гвоздеите на работническите обуца.

— Искате ли да закусите?

— Не, благодаря, аз вече вечерях в Уотърлу, а една лула, ако позволите, ще изпуша с удоволствие.

Аз му подадох кутията с тютюна, а той седна на стола срещу мен и известно време пуши, без да произнесе нито дума. Отлично разбирах, че само много важна работа може да доведе при мене в такъв късен час през нощта моя другар и затова търпеливо чаках той сам да започне да разказва.

— Виждам, че днес сте били много зает — рече най-сетне, като ме гледаше лукаво.

— Да, не се излъгахте — отвърнах аз. — Разбира се, вие ще започнете да ми се смеете, но право казано, не разбирам как можахте да узнаете това?

Холмс се усмихна.

— Мили Уотсън, изглежда, че е време да зная вашите привички. Когато имате малко болни, вие ходите пеш, в противен случай вземате файтон. Вашите обуца са чисти и затова заключих, че сте намерили за възможно да отидете днес при болните с файтон.

— Превъзходно!

— И при това е така просто. Това е един от многото случаи, когато човек поразява събеседника с наблюдателността си само защото последният е изпуснал от очи или не е обърнал внимание на най-дребната и празна подробност, на която първият основава дедуктивния си извод. За нагледност ще ви приведа аналогичен пример. Всичките ви статии се нравят на четеца и го поразяват с въображението и изобретателността в областта на измислицата; вам пък те изглеждат най-прости и обикновени неща само защото в ръцете ви са се намерили изворите, отдето сте черпили материал за своята статия. Сега аз се намирам в положението на четеца, понеже държа не само няколко нишки, но една във висша степен странна случка, развълнувала някога човешкия мозък. Не ми достигат само една-две нишки, за да разнищя тази странна история, но аз се заричам, Уотсън, че ще се докопам до нея.

При тия думи очите на Холмс заблестяха и ярка руменина покри бледните му страни. За миг сякаш завесата се дръпна и откри неговата гореща дълбока натура, но само за миг. Когато го погледнах още веднъж, лицето му вече беше приело обикновения студен израз на пълен покой, заради който така често бяха го наричали автомат, а не човек.

— Задачата обещава да бъде много интересна — продължаваше той. — Според мене тя представлява дори изключителен интерес. В общи черти аз вече се опознах с тая работа и дори успях да си направя известно заключение. Вие ще ми услужите много, ако се съгласите да тръгнете заедно с мен.

— Знаете, че ужасно обичам да пътувам с вас.

— Утре трябва да замина за Олдършот. Не е ли много далеко за вас?

— Надявам се, че Джексън утре няма да откаже да отиде вместо мен при моите болни.

— Отлично. В единайсет и десет трябва да отпътуваме от Уотърлу.

— Бъдете спокоен, аз няма да закъснея.

— А сега, ако не сте много уморен, ще ви разкажа накратко какво се е случило и какво ни предстои да правим.

— Успях да се наспя до вашето идване и сега мога да остана буден колкото искате.

— Може би сте чели вече във вестниците за убийството на полковник Баркли от кралската гвардия.

— Не, нито съм чел, нито съм чувал.

— Е, значи в града още не са узнали за това. Убийството стана преди два дни. Ето подробностите му.

„Ройъл Малоус“, където служеше полковник Баркли, се смята, както ви е известно, за един от най-добрите ирландски полкове в английската армия. Той се отличи още в Крим и при Мотън и оттогава при всеки удобен случай се грижи да поддържа славата си. В понеделник до вечерта тоя полк се командуваше от Джеймс Баркли — храбър ветеран, който постъпил в него като доброволец, отличил се в битката при Мотън и оттогава блестящо се подвизава в службата, докато не стана командир на тоя полк, в който някога е бил прост войник.

Полковник Баркли се оженил още като подофицер за госпожица Нанси Девой, дъщеря на знаменосеца на същия полк. Разбира се, нейният прост произход малко му навредил и предизвикал много приказки сред офицерите в тоя полк. Но госпожа Баркли съумяла тъй да се постави, че скоро полковите дами я обикнали не по-малко, отколкото офицерите обичали мъжа ѝ. Трябва да се отбележи, че тя е

необикновено хубава; дори сега, въпреки тридесетгодишния съпружески живот, може да се нарече изящна и хубава жена.

В семейния си живот полковник Баркли, изглежда, е бил щастлив. Майор Мърфи, към когото се обърнах за справка, ме уверяваше, че той никога не е чувал двамата да се карат. Но изобщо личало, че полковник Баркли повече обичал жена си, отколкото тя него. Той не можел да живее без нея нито ден; тя пък, макар че винаги му била вярна и предана, външно не показвала особена привързаност. Въпреки това всички наоколо ги смятали за примерна съпружеска двойка. Ако се съди по отношенията им, никой не можел да очаква такъв трагичен край на техния щастлив наглед съпружески живот.

Полковник Баркли имал някои странни черти в характера си. Изобщо бил много мил, гостоприемен и добродушен стар войник, но понякога проявявал склонност да избухва и дори бил отмъстителен, макар че тези лоши качества като че ли никога не проявявал пред жена си. После майор Мърфи и петима офицери от този полк обърнаха вниманието ми върху още една особеност на характера му — на страшната угнетеност, която от време на време обземала полковника. Когато го нападала такава меланхолия, той ходел, по-мрачен от облак, с никого не разговарял и усмивката изчезвала от неговото открито, приятно лице. Освен това той се боял от самотата, особено на тъмно. Тая странност на възрастен човек, известен със своята храброст на стар войник, винаги давала храна за всички тълкувания и различни предположения.

Първа дружина от този полк от много години беше в Олдършот. Женените офицери живеели в собствени жилища и полковник Баркли вече отдавна наемал вила, наречена „Лашин“, отдалечена на половин миля от северния лагер. Западният край на вилата излизал от големия път, който минава на тридесет метра. Цялата прислуга на полковника се състояла от кочияш и две слугини. Домакинът, домакинята и прислугата били едничките обитатели на „Лашин“, деца Баркли нямал, а гости идвали рядко и никога не оставали да нощуват.

Ето какво ставало във вилата в злополучния понеделник между девет и десет часа вечерта. Госпожа Баркли, католичка, се увличала от благотворителност и била членка на дружеството „Сент Джордж“ за отглеждане на бедни деца. В понеделник в осем часа вечерта било назначено заседание на това дружество и госпожа Баркли заповядала

обедът да бъде сложен по-рано, за да свари началото на заседанието. Кочияшът уверява, че като излизала от къщи, тя доста дружелюбно се простила с мъжа си и обещала скоро да се върне. После се отбила да вземе госпожица Морисън, млада девойка, която живее в съседната вила, и заедно отишли на заседанието. То продължило четиридесет минути и в девет и четвърт госпожа Баркли се върнала вкъщи, след като изпратила до вратата госпожица Морисън.

Сега трябва да опиша разположението на стаята, в която е било извършено убийството. В нея стопаните седали обикновено сутрин. Големите прозорци и стъклените врати гледат право към моравата, която отделя къщата от големия път. Тая моравка, не по-голяма от тридесет метра, е заобиколена с ниска каменна ограда с желязна решетка. Завесите в тая стая никога не се спущали, понеже вечер обикновено тук никой не седял. Като се върнала вкъщи, госпожа Баркли сама запалила лампата и заповядала на слугинята Джейн Стюарт да ѝ донесе чашка чай, което никога преди не била правила. Полковникът седял в трапезарията, но като чул, че жена му се е върнала, влязъл при нея в стаята. Кочияшът видял как той прекосил предната стая и влязъл при жена си. Тогава за последен път видял господаря си жив. След десет минути слугинята донесла чая, но като се приближила, била поразена, чувайки за пръв път, че господарите спорят. Тя почукала на вратата, но отговор не последвал; тогава натиснала дръжката, но вратата била заключена отвътре. Изтичала в кухнята, разказала за това на кочияша и на другата слугиня и заедно с тях се върнала в предната стая. Спорът продължавал и фойтонджията с двете момичета твърдят, че се чували само два гласа — на полковника и на жена му. Баркли произнасял думите пресекливо и със задавен глас, тъй че не могло нищо да се разбере, а госпожа Баркли, напротив, викала високо. „Ти си страхливец — повторила тя няколко пъти. — Какво ще правиш сега? Дай ми живота! Аз няма да дишам с тебе един и същи въздух, няма да живея с тебе един живот! Ти си страхливец, негодник!“ След това изведнъж чули ужасния вик на мъж, шума от падането на тяло, пронизващ вик и стон на жена. Тъй като предчувствували, че в стаята става нещо лошо, кочияшът натиснал вратата и искал да я разбие. Но вратата не се поддавала, а слугините били тъй изплашени, че не могли да му помогнат. Тогава му хрумнало да избяга на двора и да влезе в стаята през стъклената врата. Така и

направил. Едната половина на големия френски прозорец била отворена, което не е подозрително, като се вземе под внимание топлата вечер и лятното време. Той без мъка влязъл в стаята. Пред очите му се разкрила следната картина: господарката му била престанала да стене и лежала в безсъзнание на дивана; краката на полковника били на стола, главата на земята в локва негова кръв до ръба на печката.

Първото нещо, което му дошло наум, когато видял, че не може с нищо да помогне на нещастния си господар, било да отвори вратата. Но тук срещнал непредвидена трудност. Ключ нямало и колкото и да го търсил, не можал да го намери. Тогава той по същия път излязъл от стаята, за да извести на полицията и да повика лекар. Госпожа Баркли, която, разбира се, всички заподозрели в убийството на мъжа ѝ, била пренесена в безсъзнание в нейната стая. Тялото на полковника сложили на дивана и съставили протокол. Старият воин умрял от широка рана, нанесена му в тила с някакъв тъп предмет. Какво представляваше Този тъп предмет не бе трудно да се определи, тъй като той лежеше на пода до тялото. Това беше извит нож, направен от доста твърдо дърво, с костена дръжка. Полковникът имаше голяма сбирка от различни оръжия, събирана от него във всички страни, където му се е случвало да воюва или да служи. Навярно и тоя нож беше част от плячката му. Разпитаните слуги уверяваха, че никога по-рано не са виждали у полковника подобно оръжие, но на това не може да се отдава голямо значение, защото те са могли и да не го забележат сред множеството редки вещи, които се намират в къщата. Освен това нищо особено важно не бе забелязано от полицията, само едно поразяваше всички — че нито у госпожа Баркли, нито у полковника — никъде в цялата къща не можаха да намерят ключа, с който е била заключена вратата отвътре, за да бъде извършено престъплението. За да отворят вратата, трябваше да повикат железар от Олдършот.

Ето в какво положение се намираха нещата, Уотсън, когато аз пристигнах по молбата на майор Мърфи във вторник сутринта, за да помогна в търсенията на полицията. Вие ще се съгласите с мене, че тази случка, дори в този вид, както ви я разказах, представлява голям интерес; но моите лични — търсения на мястото на престъплението ме убедиха, че е много по-интересна, отколкото изглежда на пръв поглед.

Започнах с това, че разпитах още веднъж прислугата, която нищо ново не ми каза. Само една интересна подробност си припомни

слугинята Джейн Стюарт. Вие помните, че тя, като чула разпратата, се втурнала в кухнята и довела останалата прислуга. Тя казваше, че когато за пръв път се приближила до вратата, господарят говорел с такъв задавен глас, че било невъзможно да се разбере една дума. Когато аз започнах да настоявам да си припомни какво са говорили господарите ѝ, тя призна, че чула господарката два пъти да произнася името Давид. Това ще ни обясни поне малко причината за свадата. Ако помните, името на полковника е Джеймс.

На полицията, дори на слугите, произвело ужасно впечатление лицето на полковника. Трудно е да си представи човек лицето на храбър воин да носи отпечатък на такъв смъртен ужас и страх. Не може да има съмнение, че той е предвиждал съдбата си и затова е изпитвал ужасен страх. В едно съм съгласен с предположенията на полицията: той не би се уплашил така, ако е видял, че жена му иска да го убие. Но макар че раната е била нанесена в тила, той, ако е искал, е можел да избегне удара, като извърне глава. Жената на полковника получи възпаление на мозъка и затова от нея нищо не можем да узнаем; лежи в безсъзнание. От полицията узнах, че госпожица Морисън, която е ходила с нея на заседанието, е отказала да обясни причината, поради която госпожа Баркли се е върнала вкъщи в лошо настроение.

Много лули изпуших аз, Уотсън, докато обмислях всички тия факти и се мъчех да възстановя истината! Няма съмнение, престъплението ще се разкрие от само себе си, стига само да се изясни къде е изчезнал ключът — това е съвсем ясно, значи в стаята е имало трети човек. А той е могъл свободно да влезе и да излезе от стаята през отворения прозорец. Аз бях убеден, че грижливото изследване на стаята и моравата около къщата ще ми открие следите на това тайнствено лице. Вие знаете моя метод, Уотсън. Нито една педя земя не остана неизследвана от мене и накрая открих следите — макар, да си призная, съвсем не такива, каквито очаквах. Въз основа на тия изследвания аз дойдох до заключение, че в стаята наистина е имало чужд човек, който е минал по моравата откъм пътя. Аз намерих пет ясни следи от човешки нозе: една на самия път, на онова място, където той се е промъквал през оградата, две — на моравата, и две най-ясни следи — на земята под самия прозорец. Очевидно тоя човек бързо е прекосил моравата, понеже върховете на обувките бяха по-ясно

отпечатани отколкото, токовете. НО това никак не ме учуди, защото аз очаквах да намеря следите му; много повече ме порази и ме застави да си бия главата неговият спътник.

— Неговият спътник?

Холмс извади от джоба си лист тънка хартия и предпазливо го разгъна на коляното си.

— Какво ще кажете за това? — продължи той, като ми подаде листа.

На хартията бяха нарисувани следите на някакво малко животно. Имаше пет отпечатъка от нозе с дълги нокти, всяка следа голяма близо колкото малка лъжичка.

— Това е куче — казах аз.

— Нима сте чували за куче, което се катери по завесите? А аз намерих следите на това странно животно по завесите.

— Тогава е маймуна?

— Не, това не са следи от маймуна.

— Какво може да е тогава?

— Нито куче, нито маймуна, нито котка, нито никакво подобно на тях животно. Опитвах да определя породата му, като направих измервания. Виждате, че разстоянието между предните и задните крака е не повече от петнадесет дюйма. Ако прибавим дължината на шията и главата, ще се получи животно, дълго не повече от две стъпки, а може би и повече, ако има опашка. Животното се е движело и затова ние можахме да определим дължината му по време на движение. Във всеки случай дължината му е не повече от три стъпки. Затова можем да си представим животно с дълго туловище и къси крака. Жалко е, че то не е благоволило да ни остави поне малко снопче от космите си. Към всичко това трябва да се прибави, че то пълзи по завесите и принадлежи към месоядните.

— Откъде знаете, че е месоядно?

— Високо на стената бе окачен кафез с канарче: това животно се е покатерило по завесата, за да хване птичето.

— Какво е според вас това животно?

— О, ако можех да ви отговоря на тоя въпрос, щях да зная кой е убил полковник Баркли. Едно мога да ви кажа — че това животно прилича на белка и може би е малко по-голямо от нея.

— Но каква връзка има то с престъплението?

— Засега това е неизвестно, макар че ние вече доста знаем. Известно ни е, че някакъв човек е стоял на пътя и е станал свидетел на свадата между съпрузите Баркли, понеже завесите не са били спуснати и прозорецът е бил отворен. Знаете също, че той е прекосил моравата и е влязъл в стаята, придружен от странното животно. Предполагаме, че той или е убил полковника, или полковникът при неговия вид тъй се е уплашил, че е паднал и си е разбил главата в ръба на печката. Не се разбира само едно: защо е трябвало на този човек да задигне ключа.

— Според мене вашите наблюдения и изводи са направили това престъпление още по-тайнствено и забъркано.

— Съгласен съм с вас. Това само доказва, че работата е много трудна, отколкото изглеждаше на пръв поглед, и ме наведе на мисълта, че неправилно съм подходил към нея и че ще трябва да я разглеждам от друга гледна точка. Но, Уотсън, аз ви задържам. Лягайте да спите, а утре по пътя за Олдършот ще успея да ви разкажа останалото.

— Благодаря покорно! Вие спряхте на най-интересното място. Не, изкажете се докрай.

— Госпожа Баркли излязла от къщи в седем и половина в добро настроение. Тя изобщо никога не е била много нежна към своя съпруг, но когато излизала, както ни уверява кочияшът, те не са били скарани. Като се върнала вкъщи, първо влязла в стаята, където най-малко е очаквала да срещне мъжа си, и поискала чай, както правят това развълнуваните от нещо жени, и най-сетне, когато при нея влязъл полковникът, веднага започнала да се кара с него. Очевидно между седем и половина и десет се е случило нещо, което я е настроило против мъжа ѝ. Но през цялото време с нея неотстъпно е била госпожица Морисън. Ясно е, че това момиче знае какво се е случило с госпожа Баркли, но го крие.

Отначало мислех, че може би старият войник е започнал изтихо да задиря младата девойка и че тя в порив на искреност е признала на жена му. С това напълно би могло да се обясни лошото настроение на госпожа Баркли, а също и нежеланието на госпожица Морисън да разкаже цялата истина. Но това предположение от само себе си рухна, когато си спомних, че госпожа Баркли е споменавала за някакъв Давид; при това полковникът толкова обичал жена си, че сигурно друга не би задирял. Не беше леко да се ориентирам в тая бърканица. Все пак аз отхвърлих мисълта, че между полковника и госпожица Морисън е

имало някакви тайни връзки и още повече дойдох до убеждението, че госпожица Морисън трябва да знае защо госпожа Баркли изведнъж така се е променила към своя мъж. Затова се заех с госпожица Морисън, разказах ѝ своите догадки и я предупредих, че госпожа Баркли е най-подозрителна и затова ако тя, госпожица Морисън, не разкаже цялата истина и не разясни случката, нейната приятелка ще се намери на скамейката на подсъдимите.

Госпожица Морисън, дребно, ефирно създание със страхливи очи и руси коси, въпреки очакванията ми, излезе доста проникателно момиче, нелишено от известен разум. Преди да отговори, тя помисли известно време, после обърна към мен лице, по което разбрах изведнъж, че тя се е решила, и ми разказа наистина нещо забележително. Предавам точно думите ѝ:

„Обещах на приятелката си да не казвам никому онова, което съм видяла и чула, и исках да изпълня свято обещанието си. Но сега, когато самата тя е болна и не може да се оправдае и когато, както казвате, аз мога да я спася или поне да сменя от нея позорното петно на подозрението, смятам себе си свободна от обещанието. Заповядайте, аз ще ви разкажа какво се случи в понеделник вечерта. Заседанието свърши около десет без четвърт и ние се връщахме вкъщи, минавайки през доста пустия площад до Хъдзън Стрийт, осветен само с един фенер в лявата страна. Като стигнахме фенера, аз видях някакъв прегърбен човек, който идваше към нас, както ми се стори, със сандък на плещите. Отначало той ми направи впечатление на ужасен урод — сакат, вървеше с наведена глава, сгънат на три, като едва влачеше изкривените си в коленете нозе. Като минавахме край него, той вдигна глава и ни погледна тъкмо в мига, когато светлината от фенера освети лицата ни. Изведнъж се спря и извика с нечовешки глас: «Боже мой, това е Нанси!» Госпожа Баркли побледня като платно и навярно би паднала на улицата, ако не бе я подхванало това безобразно създание. Аз исках да повикам полицаи, но тя, за голямо мое учудване, започна много мирно да говори с човека.

— Мислех, че ти си умрял още преди тридесет години — каза с треперещ глас.

— Аз умрях — отвърна той, но трябваше да чуете с какъв ужасен тон бяха казани тия думи. Той имаше много тъмен цвят на лицето, но очите му горяха с такъв зловещ огън, че досега ги виждам в съня си.

Косите и мустаците му бяха доста посивели, а цялото му лице бе покрито с бръчки и бе някак намръщено, приличаше на печена ябълка.

— Моля ти се, върви напред — помоли ме госпожа Баркли. — Трябва да кажа на тоя човек няколко думи. Не бой се, той нищо няма да ми направи.

Тя се мъчеше да скрие своето вълнение, но я издаваха смъртната ѝ бледност и треперещите устни. Изпълних молбата ѝ и двамата вървяха няколко минути, като разговаряха за нещо. После тя бързо тръгна с мен, а той остана под фенера, като силно размахваше жилестия си юмрук. До дома тя не пророни ни дума; само като се прощаваше с мене при вратата, хвана ме за ръка и ме помоли да не казвам никому за станалото.

— Това е мой стар познат, който се е върнал към света — каза тя.

Обещах да изпълня молбата ѝ, тя ме целуна и оттогава не съм я виждала. Ето всичко, което ми е известно; мълчах досега само защото не подозирах каква опасност заплашва приятелката ми.“

— Този чистосърдечен разказ на девойката ми послужи, Уотсън, като искра, която пръсна светлина в тъмнината. Всички отделни факти, които досега нямаха връзка, се сбраха в свързано цяло и ми дадоха ясна представа за загадъчната случка. Естествено преди всичко трябваше да се намери оня човек, който е направил такова впечатление на госпожа Баркли, а това не беше трудно да се направи в Олдършот, където и цивилните, и военните са доста малко. Целия ден аз прекарах в търсене, и привечер, сиреч днес на мръкване, го намерих. И дори узнах, че се казва Хенри Уод и че живее на оная улица, където е срещнал жените. Тук се бил настанил преди пет дни. Като се представих за полковник, отговорен за разквартируването на полка, аз узнах от стопанката много интересни неща. Тоя човек е магьосник, фокусник и актьор, който дава вечерно време представления по ресторантите. Той винаги носи със себе си в сандъка някакво същество, за което хазайката не можеше да си спомни, без да изтръпне, понеже не била виждала никога нищо подобно. Тя ми разказа, че Хенри Уод използва понякога своята твар за представленията. После стопанката се учудваше как може тоя човек да живее на света с такива изкривени и изпочупени крайници. Понякога той говорел на някакъв странен език, а през последните нощи все плачел и стенел. От пари, изглежда, не се нуждаел, а последния път ѝ заплатил за жилището с

някаква странна пара, прилична, според нейното мнение, на стар гулден. Аз я помолих да ми покаже тая пара. Излезе, че това е индийска рупия.

Сега, друже мой, вие знаете докъде е стигнала работата и какво остава да се направи. Без съмнение той е тръгнал след жените, видял е през прозореца как се препират съпрузите и е влязъл в стаята, при което онова животно е изскочило от сандъка. Но това е малко; интересно е да узнаем какво се е случило в стаята, а това може да разкаже само той.

— Как, вие искате да го разпитате?

— Разбира се, но това трябва да стане пред свидетели.

— Непременно. Ако той открито си признае — отлично; в противен случай трябва да съобщим на полицията, за да го задържат.

— Дали ще го заварим вкъщи?

— Повярвайте ми, аз съм взел всички мерки. Едно от моите момченца го пази като зеницата на окото си и ще го последва където и да отиде. Ние навярно ще го намерим утре на Хъдзън Стрийт. А сега да ви задържам повече би било престъпление от — моя страна. Идете да спите. До утре!

На следния ден на обяд ние вече бяхме на мястото на престъплението, а сетне заедно вървахме към Хъдзън Стрийт. Въпреки забележителната способност на моя приятел да прикрива чувствата и вълненията си, за мене не остана скрита силната му възбуда; аз пък при всички подобни пътешествия, ако, разбира се, моят приятел ме вземеше със себе си, изпитвах нещо средно между удоволствие и възторг.

— Ето я улицата — каза той, като завиваше надясно. — А ето и Саймън иде с доклада.

— Той е вкъщи, господин Холмс — рече едно малко арабче, което се затича към нас.

— Юнак си ти, Саймън! — отвърна Холмс, като погали момченцето по главата. — Да влезем, Уотсън. Той живее в тая къща.

После той изпрати визитната си картичка и заповяда да кажат на Уод, че иска да го види по важна работа.

След минута ние стояхме лице срещу лице с човека, който ни интересуваше, който въпреки горещото време седеше пред запалена печка. В стаята беше горещо и задушно. Той седеше на стол, свил нозе

под себе си, сгънат на три. Правеше впечатление на страшен урод, но лицето му, обърнато към нас, макар и покрито с бръчки и резки, носеше следи на забележителна хубост. Той ни погледна подозрително с жълтеникавите си и блестящи очи и без да каже дума и дори без да стане, поотмести към нас два стола.

— Изглежда, вие неотдавна сте пристигнали от Индия, господин Хенри Уод? — запита любезно Холмс. — Аз дойдох да узная от вас подробности за смъртта на полковник Баркли.

— Чудно нещо, отде мога да ги зная аз?

— Виждате ли, ако работата не се изясни, вашата стара позната и Приятелка госпожа Баркли ще бъде осъдена на смърт.

Човекът трепна.

— Аз не ви познавам — заговори той забързано. — Не зная също защо ви трябва това, което искате да узнаете от мене. Можете ли да се закълнете, че казвате истината?

— Уверявам ви: полицията само чака да дойде госпожата в съзнание и веднага ще я задържи.

— Боже мой, и вие ли служите в полицията?

— Не.

— Защо ви интересува тогава това?

— Дълг е на всеки съвестен човек да възстанови истината и да защити невинния.

— Давам ви дума, че тя не е извършила престъплението.

— В такъв случай вие сте виновен за убийството на полковника?

— Не, и аз не съм виновен.

— Кой тогава според вас е убил полковник Джеймс Баркли?

— Уби го Провидението. Но истина ви казвам, аз отивах там с цел да го убия. Ако не беше го убил собствената му съвест, аз бих взел на душата си грях и бих го убил като куче. Искате да знаете как стана това? Не намирам за нужно да го скривам, понеже за мен няма нищо позорно. Ще трябва да се върна малко назад в разказа си. Вие ме виждате сега с камилска гърбица, с пречупени ребра, но някога ефрейтор Хенри Уод бе най-хубавият войник в 117 дружина. Ние бяхме тогава в Индия, в Бурти, и живеехме в казармите. В тая дружина служеше умрелият преди три дни подофицер Баркли. Нашият знаменосец имаше дъщеря — Нанси Девой, най-хубавата девойка на света. Двама души бяха влюбени в нея, но тя обичаше само един от

тях. Като погледнете бедния нещастен урод, който се грее до печката, вие, разбира се, ще започнете да се смеете, ако ви кажа, че човекът, в когото бе влюбена тази девойка, бях аз. Но въпреки че тя ме обичаше, нейният баща искаше да я омъжи за Баркли. Аз бях вятърничав млад човек, а той бе много възпитан, сдържан и главно — скоро трябваше да бъде произведен офицер. Но аз щях да получа ръката ѝ, ако изведнъж не бе се разразило въстанието, което преобърна цялата страна наопаки. Нашият полк, една батарея и мнозина прости граждани, деца и жени, бяха обсадени в Бурти. Десет хиляди бунтовници ни заграждаха и пазеха като хитри кучета капан с мишка. Две седмици ние издържахме обсадата; най-сетне целият ни запас от вода се свърши и единственото средство да се спасим беше да известим за това генерал Нейл, който със своята колона се движеше на север в страната. Да се втурнем през тълпата бунтовници не можехме с множество жени и деца и затова аз предложих да се промъкнем нощем през лагера на бунтовниците и да известим генерал Нейл за заплашващата ни опасност. Разбира се, моето предложение бе прието с радост и аз отидох при подофицера Баркли, понеже той по-добре от всички познаваше страната и затова можеше да ми даде полезен съвет. Той ми начерта път, по който можех да мина незабелязано през редиците на неприятеля, и аз същата нощ в десет часа тръгнах на опасния поход. Успешният изход на това пътуване можеше да спаси живота на хиляди, но като отивах, аз мислех само за един живот. Моят път минаваше по изсъхналото корито на един поток, което трябваше, както се надявахме, да ме спаси от неприятелските постове. Но едва успях да тръгна, когато ме нападнаха шест души, които очевидно ме дебнеха. В един миг аз бях свален на земята с ловък удар по главата и вързан за ръцете и нозете. Но тоя удар по главата не беше толкова болезнен за мене, както ударът в сърцето. От разговора на хората, които ме хванаха, аз можех да заключа, че подофицерът Баркли ме е издал на враговете с помощта на своя туземен слуга. Затова именно той тъй любезно ми бе предложил да начертае пътя, по който щях да мина през неприятелския лагер. Пък и върху това няма защо да се разпростирам много. Вие сами разбирате колко бе виновен пред мене полковник Баркли. На следния ден генерал Нейл избърза и освободи Бурти, но враговете ме заведоха дълбоко в страната. Много години минаха оттогава, докато ми се удаде да видя пак бели лица. Ужасно ме мъчеха и изтезаваха; опитвах се да избягам,

но ме уловиха и пак ме мъчиха. В какъв вид ме оставиха — красноречиво сочи тялото ми. Някои от моите мъчителите избягаха в Неапол и ме взеха със себе си, а после ме заведоха по-далеч на север. Скоро някакви северни жители нападнаха мъчителите ми и ги избиха; по такъв начин аз се освободих от едно робство, за да попадна в друго. Но оттук скоро избягах и вместо да отида на юг, тръгнах на север към Афганистан. Тук се скитах много години и най-сетне се върнах в Пенджаб и живях сред туземците; печелех пари, като показвах различни фокуси. Радост ли бе за мене да се върна в Англия и при своите другари такъв урод? Дори жаждата за мъст не можеше да ме застави да се върна у дома. Аз предпочитам Нанси и моите другари по оръжие да мислят, че Хенри Уод е умрял с изправен гръб, отколкото да го видят жив, но приличен на някаква маймуна. Те не се съмняваха в моята смърт и аз се радвах много на това. Чувах, че Нанси се е омъжила за Баркли и че той бързо е напреднал в службата, но дори и тази скръбна вест не можеше да ме застави да разкрия, че съм жив. Но когато остарях, започна силно да ме тегли към родината. Много години мечтаех и виждах дори насън светлозелените поля на милата Англия. Най-сетне реших да я видя още веднъж преди смъртта си. Имах доста пари, за да мога да пътувам на кораб, а после мислех да живея там, където има полкове, и исках да печеля пари, като показвам на войниците разни фокуси и рядкости. Аз сам произлизах от войнишка среда и затова добре бях изучил вкусовете й.

Вашият разказ много ме заинтересува — каза Шерлок Холмс. — Как сте се срещнали с госпожа Баркли и в какви отношения сте били с нея — аз вече зная. Разбира се, тогава вие сте тръгнали след нея и сте чули от пътя как тя се е разправяла с мъжа си и го е упрекувала заради вас. Тук вие не сте издържали, притичали сте през моравата и сте скочили в стаята.

— Съвсем вярно, господине. Той изведнъж ме позна, но никога по-рано не бях и мислил, че лицето на човека може така страшно да се обезобрази от ужас. Той падна и удари главата си в желязната решетка на печката, макар че смъртта го настигна още преди падането. Аз я прочетох на лицето му. Един мой поглед подобно на куршум прониза сърцето му.

— Е, а после?

— После Нанси припадна, аз взех от ръцете ѝ ключа от вратата, понеже исках да отворя и да повикам някого на помощ. Но после съобразих, че е по-добре да си отида и да ги оставя сами, за да не възбудя подозрения против себе си. В това време забелязах, че моят Теди се е покачил на завесата; машинално мушнах ключа в джоба си, улових Теди, поставих го в кутията и в бързината изпуснах бастуна си, който дори не вдигнах и колкото можах по-скоро избягах от стаята.

— Кой е този Теди? — запита Холмс.

Вместо отговор, Хенри Уод се пресегна, отвори капака на сандъка, одето в миг изскочи прелестно тъмночервено грациозно зверче с дълго тъничко носле, с нозе на белка и с прелестни червени очички.

— Да, едни го наричат ихневмон, а други — фараонова мишка — отвърна Хенри Уод. — Той отлично лови змии; аз имам тук една змия и Теди ми помага да развеселявам публиката в ресторантите и да печеля пари. Ето и цялата история, господине.

— Благодаря, ние ще ви помолим да я повторите още веднъж, ако това потрѣбва за оправдаването на госпожа Баркли.

— Разбира се, аз ще дойда тогава, но повтарям, само ако това е нужно за нейното спасение.

— Вие сте прав, макар че Баркли ви е причинил голямо зло, все пак не си струва да се разгласява тая позорна история. Вие сте доста удовлетворен от съзнанието, че тоя човек през целия му живот до самата смърт са го мъчили страшните угризения на съвестта. А, ето че и майор Мърфи минава по улицата. Прощавайте, Уод. Трѣбва да узная не се ли е случило нещо ново.

Ние настигнахме майор Мърфи, когато той завиваше на ъгъла.

— А, Холмс! — рече той... — Надявам се, знаете, че съвсем напразно тревожихме полицията.

— Как така?

— Та много просто. Докторите дойдоха до заключение, че смъртта е последвала от разрив на сърцето.

— О, да, по-просто от това не може и да бъде — каза Холмс, като се усмихваше. — Да вървим, Уотсън. Мисля, че няма какво да правим повече в Олдършот.

— Не разбирам само едно — забелязах аз, когато отивахме към гарата. — Името на мъжа на госпожа Баркли е Джеймс, втория наричат

Хенри, защо тя е произнасяла името Давид?

— Това показва, Уотсън, че аз не съм такъв идеален наблюдател, за какъвто ме смятате. Ясно е, че тя е произнасяла това име като упрек.

— Упрек ли?

— Да, Давид много е грешил и един път е взел на душата си тежък грях, както и подофицерът Джеймс Баркли. Вие помните историята на Урий и Баркохба? Макар че моите познания на Вехтия завет понакуцват, все пак тая история, доколкото си спомням, можете да намерите в първата или втората книга на Самуила.

Издание:

Артър Конан Дойл
МЕМОАРИТЕ НА ШЕРЛОК ХОЛМС
разкази
Том I

Arthur Conan Doyle
The Adventures of Sherlock Holmes
А. Атанасов, Д. Симидов, Л. Весов — преводачи, 1992 г.

Редактор Иванка Савова
Художник на илюстрацията на корицата Веселин Павлов
Художник-редактор Веселин Христов
Технически редактор Бонка Лукова
Коректори Надя Костуркова, Мая Поборникова-Ночева

Английска, I издание
Издателски № 3018
Формат 84/108/32
Печатни коли 17,00
Издателски коли 14,28
Излязла от печат на 30. IV. 1992 г.

Компютърен набор и монтаж ДФ „Христо Г. Данов“ — Пловдив
Печат ДФ „Полиграфия“ — Пловдив

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.